

Charakteristiky základních gramotností a klíčových kompetencí

(návrh)

Dokument neprošel jazykovou korekturou a redakční úpravou.

Základní gramotnost čtenářská a pisatelská jako předpoklad k rozvoji všech KK napříč vzdělávacími obory umožňuje žákům získávání znalostí ze široké škály zdrojů. Čtenářství a pisatelství je klíčovým faktorem úspěchu ve vzdělávání. Schopnost porozumět textům, efektivně zpracovávat informace a prezentovat znalosti je základním předpokladem procesu učení, pomáhá žákům při studiu dalších předmětů, jako jsou matematika, přírodověda, společenské vědy apod., přináší podněty a inspiraci pro vlastní uměleckou tvorbu.

Základní gramotnost logicko-matematická jako předpoklad k rozvoji všech KK napříč vzdělávacími obory umožňuje žákům aplikovat logické myšlení v nejrůznějších situacích reálného života. Vede žáky k rozpoznání matematické situace v různých mezioborových kontextech a životních situacích, k volbě a využívání jazyka matematiky při jejich popisu, řešení a vyvození závěrů.

Klíčové kompetence k učení

KK k učení představují schopnosti využívat takové metody a strategie, které vedou k efektivnímu učení, k organizování a plánování vlastního učení, ke kritickému myšlení, k důležitosti ověřování dat, seznamují žáka s nástroji pro efektivní učení i s důležitostí vlastní snahy, koncentrace a vůle pro učení se nových věcí. KK k učení podporují motivaci převzít odpovědnost za vlastní učení i za rozvoj svého potenciálu, a to v celoživotní perspektivě.

Komponenty (=části) kompetencí: využívání efektivních strategií učení, reflexe učení, organizace učení, plánování učení, cíle učení, práce s informacemi, kritické myšlení, moudrost, data, informace a zdroje, motivace pro učení, celoživotní učení, koncentrace, vůle, zpětná vazba, vzájemná pomoc při učení, vrstevnické učení

Klíčové kompetence digitální

Digitální kompetence představuje soubor znalostí, dovedností a postojů, které umožňují jedinci účelně, bezpečně a efektivně využívat digitální technologie ve všech oblastech života. Zahrnuje nejen ovládání technických zařízení a softwaru, ale také schopnost kriticky přistupovat k informacím, komunikovat a spolupracovat online, vytvářet digitální obsah a chránit sebe i druhé před riziky. Digitálně kompetentní jedinec se aktivně podílí na utváření digitálního světa, dokáže se přizpůsobit změnám a najít rovnováhu mezi digitálním a fyzickým světem.

Klíčové kompetence komunikační

Primárním úkolem KK komunikačních je vést jedince k uvědomění si důležitosti komunikace a vybavit jej takovými komunikačními schopnostmi, které mu umožní aktivní spolupráci s lidmi kolem něj. Rozvoj těchto kompetencí proto vede jednak ke schopnosti porozumět ostatním, jednak ke schopnosti srozumitelně a adekvátně vyjádřit své myšlenky, záměry, postoje či emoce prostřednictvím širokého spektra komunikačních strategií a výrazových prostředků. Mezi ty přitom v kontextu dnešního propojeného světa patří nejen prostředky mateřského jazyka, ale také jazyků cizích, vhodně kombinovaných s ohledem na komunikační situaci a komunikační cíl. V užším kontextu mluvené interakce zde patří také schopnost vlastní vyjadřování patřičně usměrňovat s ohledem na průběžnou zpětnou vazbu poskytovanou komunikačním partnerem.

Komponenty (=části) kompetencí: smysluplnost a samostatnost, šíře výrazových prostředků, funkčnost a situačnost, úroveň pozornosti a zapojenosti do komunikačního aktu, pozornost a soustředěnost, aktivní porozumění, vícejazyčné porozumění, využívání vícejazyčného repertoáru, využívání kulturních zkušeností, překonávání odlišností v komunikaci, zájem o různé jazyky, chápání jazyka jako klíče k ostatním kulturám a jejich poznatkům

Klíčové kompetence personální a sociální

KK přináší do života žáků důraz na seberozvoj a vedou k utváření a upevňování dobrých mezilidských vztahů, k empatickému a respektujícímu přístupu k ostatním lidem a k účinné spolupráci s ostatními. Formují se především díky poznání sama sebe, vlastních silných i slabých stránek a díky práci na nich. Kompetence představují sebereflexi jako klíčovou dovednost pro vlastní seberozvoj i pro budování vztahů. Jedinec, který má tyto KK rozvinuté si bude vědom zodpovědnosti za vlastní všestrannou pohodu, za práci se svými silnými i slabými stránkami za vlastní seberozvoj, sebereflexi i vztahy, které během života tvoří, či spolupráci při vzájemném učení. Kompetence vedou k růstovému myšlení, ke snaze překonávat překážky a k psychické odolnosti jedince.

Komponenty (=části) kompetencí: vlastní všestranná pohoda (wellbeing), osobní naplnění, vlastní pohoda, hledání podpory v případě potřeby, samostatnost, psychohygienu, sebepojetí, seberegulace, sebeorganizace, zodpovědnost za své chování, rozvoj silných a slabých stránek, sebereflexe a sebeřízení, sebevědomí, odolnost, spolupráce a týmová práce, soužití a vztahy s lidmi, empatie, etika, respekt, tolerance

Klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti

Kompetence rozvíjené v této oblasti umožňují člověku jednat jako zodpovědný občan a obyvatel planety a plnohodnotně se tak podílet na občanském životě a péči o udržitelnost světa. K tomu patří i schopnost hledat a poznávat výzvy současného světa, tak aby společnost a svět fungovaly lépe (prioritami je zaměření na posilování demokracie a udržitelnost. Tyto kompetence se formují prostřednictvím prožitku a zkušenosti (žáci se jen neučí o demokratické instituci, ale navštíví ji; o možnostech podílení se na chodu školy či obce nejen diskutují, ale aktivně se ve škole a obci opravdu zapojují atd.). Zážitky a zkušenosti pak žáci reflektují s ohledem na to, co se během prožitku právě učí. Prakticky uplatňují některé znalosti, ale především dovednosti a průběžně rozvíjené postoje a uvědomované hodnoty. Učí se vycházet z komunitního, společenského a environmentálního kontextu (ve skupině či ve třídě, lokálně ve škole či komunitě, ale i globálně v širším světě).

Kompetence v této oblasti jsou tvořeny těmito skupinami komponent: Aktivitní občanství, participace a přesvědčení o vlast. vlivu (zmocňování); Porozumění souvislostem; Odpovědné rozhodování a jednání; Respektující vztah k životu a světu; Směřování k udržitelné budoucnosti

Klíčové kompetence k řešení problémů

KK přináší schopnosti rozpoznat problém, který vyžaduje řešení, sbírat relevantní informace, provádět analýzu a hledat různá řešení s cílem dosáhnout optimálního výsledku, kriticky posuzovat různá řešení, vyhodnocovat je a vybírat nejlepší z nich, přemýšlet inovativně a přicházet s novými přístupy, vytvářet plán postupu řešení a následně ho provádět a zhodnocovat jeho účinnost. KK přispívají k pochopení důležitosti aktuálních vědeckých poznatků a kritické práci s informacemi. KK ukotvují postoj žáka k problému jako k výzvě a tím se úzce propojují s KK k podnikavosti a pracovní.

Komponenty (=části) kompetencí: analýza situace, výběr možných řešení, kreativní vlastní řešení, rozlišování různých typů tvrzení, vnímání propojenosti vědeckého poznání, kritické hodnocení vědeckých informací

Klíčové kompetence k podnikavosti a pracovní

KK představují schopnosti jedince rozvíjet nápady, příležitosti a výzvy a vytvářet z nich nové hodnoty kulturní, společenské, environmentální, sociální, případně i komerční. Vedou k úspěšnému vyrovnávání se se změnami a případným neúspěchem ve všech oblastech života, k adaptabilitě. Podstatou KK je činnost zohledňující etické a environmentální zásady, inovativnost, tvůrčí potenciál, vnímání problému jako výzvy, vnitřní motivace jedince k úsilí o svoji udržitelnou budoucnost v rodině, společnosti i profesním životě, na pozici zaměstnance nebo osoby samostatně výdělečně činné. Prioritou je praktická zkušenost žáka s plánováním a realizací aktivit/projektů.

Komponenty (=části) kompetencí: životní orientace, včetně profesní orientace; vizualizace budoucích scénářů ve všech oblastech života, dovednosti pro zítřejší zaměstnání relevantní světu práce, rozpoznávání příležitostí a výzev, produkce nápadů, ohodnocení nápadů, rozvíjení vlastního tvůrčího potenciálu, mobilizování externích zdrojů, mobilizování ostatních; networking, vytváření důležitých a přínosných kontaktů; přebírání iniciativy, rozhodování se, řízení realizace, minimalizace rizik, aplikace kreativních nápadů, přístupů a řešení.

Klíčové kompetence kulturní

Kulturní kompetence umožňuje vnímat, chápat a hodnotit různé kulturní a umělecké projevy a kontexty. Zahrnuje schopnost komunikovat a vyjadřovat se různými uměleckými formami a schopnost reflektovat zkušenosti, hodnoty a perspektivy osobní, ostatních lidí a komunit. Tím přispívá k rozvoji kulturního povědomí a respektu vůči kulturní rozmanitosti. Kulturní kompetence hraje klíčovou roli při rozvíjení tvůrčího myšlení, kultivování kulturního dialogu a obohacování kulturního dědictví.

Komponenty (=části) kompetencí: kreativita, aktivní účast na kulturních projektech, kulturní dobrovolnictví, znalost vlastní kultury, kultura jako hodnota, kulturní povědomí, kulturní identita, kulturní citlivost a respekt, mezikulturní dialog, globální kontext, umění a kulturní formy jako způsob poznávání světa a vyprávění o něm, vyjadřování a vykládání obrazných a abstraktních myšlenek, emocí a prožitků, porozumění základním uměleckým prostředkům komunikace, zážitek z umění